

6183 SAYILI KANUN AÇISINDAN HACİZDEN DOĞAN İSTİHKAK İDDİASININ ve DAVASININ İNCELENMESİ ve DEĞERLENDİRİLMESİ

EXAMINATION AND EVALUATION OF THE CLAIM AND CASE OF RATINGS
ARISING FROM SEQUESTRATION IN TERMS OF LAW NO. 6183

Hayrunnisa ŞEN DOĞRUYOL*

ÖZ

Genel icra hukuku, özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan borç ve edimlerin zorla yerine getirilmesini ifade ederken; genel icra hukukunun mali hukuk alanındaki bir yansıması olan kamu icra hukuku ise kamu hukukundan kaynaklanan kamu alacaklarının veya kamu alacağı sayılan alacakların ödenmesini, güvence altına alınmasını, zamanında ve eksiksiz olarak ödenmemesi halinde de hukukî cebre dayanarak tahsil edilmesini konu edinmektedir. Kamu hizmetlerinin sürekliliğinin zorunlu olması gereği, kamu alacağının kamu gücü ile cebren tahsiline ile izin veren 6183 sayılı Kanun, aynı zamanda bu gücün kullanılmasının sınırlarını da çizmiştir. Mezkur Kanun'un borçlu elinde veya üçüncü şahıs elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddialarının düzenlendiği 66, 67 ve 68. maddeleri bahsedilen

ABSTRACT

General Enforcement Law refers to the enforced execution of debts and acts arising from private law relationships; Public Enforcement Law, which is a reflection of General Enforcement Law in the field of Financial Law, deals with the payment and securing of public receivables arising from Public Law or the receivables deemed to be public receivables, and if not paid in a timely and complete manner, based on legal algebra. The Law No. 6183, which permits the collection of public receivables by public power and by force, has also drawn the limits of the use of this power. Articles 66, 67 and 68 of the aforementioned Law appear as regulations that serve the drawing of the mentioned border and regulate arbitration claims against goods seized in the hands of the debtor or third party.

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, hayrunnisa.sen@hotmail.com, ORC-ID: 0000-0002-3700-0456.

Şen Doğruyol, H. (Ağustos 2020). 6183 Sayılı Kanun Açısından Hacizden Doğan İstihkak İddiasının ve Davasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, *Vergi Raporu*, 251, (101-115).

sınırın çizilmesine hizmet eden düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 6183 Sayılı Kanun, İstihkak İddiaları, İstihkak Davası.

Jel Sınıflandırma Kodları: K34, K39

GİRİŞ

Toplumsal barış ve düzenin korunması görevini üstlenen devlet mekanizması, bunun için toplumsal yaşamı düzenleyici kurallar koymaktadır. Bu kapsamda devletin sadece soyut ve genel hukuk kurallarının koyulması ile yetinmeyip, bu kuralların uygulanması ve devamının sağlanması gerekmektedir. Yargı görevini üstlenen devletin hukuk kurallarını yürürlüğe koyması yanında, bu kuralların ihlali halinde hak sahiplerinin hakkına kavuşmasını da sağlaması gerekir.

Hak sahiplerinin haklarına kavuşmasının görünümlerinden biri de 6183 sayılı Kanun’ un 66, 67 ve 68. maddelerinde kendini gösterir. Kamu İcra Hukuku’ nda ödeme emri ile başlayan cebri icra süreci en genel haliyle haciz, haczedilen malların paraya çevrilmesi şeklinde ilerlemektedir. Kural olarak amme alacağını ödemeyen amme borçlusunun menkul, gayrimenkul, alacak ve hakları üzerinde haciz tatbik edilir. Ancak kural bu olmakla birlikte, borçlu elinde haczedilen bir değer üçüncü bir kişinin olabilir veya üçüncü bir kişi borçluya ait olduğu iddiası ile alacaklı amme idaresi tarafından haczedilen bir değer üzerinde istihkak iddiasında bulunabilir. Normalde adli yargının konusunu teşkil eden istihkak iddiaları ve davaları, amme alacağının özellikli olması hasebiyle hem üçüncü kişinin hem amme borçlusunun hem de amme idaresinin haklarını korumak maksadı ile Kamu Hukuku’ nun bir öznesi olan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü

Keywords: Law No. 6183, Ration Claims, Action of Replevin

Jel Classification Codes: K34, K39

Hakkında Kanun’ da düzenlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde; istihkak, istihkak iddiası ve istihkak davalarının genel hukuk içindeki hali işlenmiş, çalışmanın ikinci bölümünde ise 6183 sayılı Kanun’ un özel olarak düzenlediği istihkak iddiaları ve davalarına değinilmiştir.

Çalışmanın değerlendirme ve sonuç bölümünde ise konu ile ilgili uygulamada var olan farklı görüşlerden bahsedilerek bu görüşler hakkında kanaat bildirilmiştir. Ayrıca, çalışma konusu ile ilgili olarak tarafların haklarının daha doğru bir şekilde korunabilmesi için kanaatimizce olması gereken mevzuat değişiklikleri de bu bölüme konu edilmiştir.

1- İSTİHKAK, İSTİHKAK İDDİASI ve İSTİHKAK DAVALARI

Hakların inkâr veya ihlal edilmesi halinde, bu hakkın korunması ve ihlalin bertaraf edilmesi için devletin yetkili yargı mercilerine başvurulur ve mercilerin hak arayan kişinin lehine karar vermesi durumunda hakkın icrası da ancak devlet organları vasıtasıyla yerine getirilir. Hak arayan kişinin iddiası “istihkak” ise bu durumda hem özel hukuk hem de kamu hukuk ayrı ayrı düzenlemeler barındırır.¹

1.1- İstihkak Kavramı

Arapça kökenli² bir kelime olan istihkak; “hak istemek”, “hak ediş”, “bir şey üzerinde hak iddiasında bulunma” manalarını içerir.³

¹ Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES. *İcra ve İflas Hukuku*, 11. Baskı. Ankara: Yetkin Yayıncılık. 2013. s.49.

² Türk Dil Kurumu. (<https://sozluk.gov.tr/>). Erişim tarihi:07 Aralık 2019.

³ Türkiye Adalet Bakanlığı. (<http://www.sozluk.adalet.gov.tr/Istihkak>). Erişim tarihi:07 Aralık 2019.

İstihkak müessesesi, hem kamu hukukunda hem de özel hukukta icra takibinin muhatabı ve tarafı olmayan üçüncü kişilerin haklarının korunması amacıyla hizmet etmektedir. İstihkak düzenlemeleri kanunda yer almaması ihtimalinde, nispi borç ilişkilerine taraf olmayan üçüncü kişilerin mallarında haciz konulması hatta satılarak alacağın tahsili söz konusu olabilecektir.

1.2- İstihkak İddiası Kavramı

Hem kamu hukukunda hem de özel hukukta istihkak kavramının tanımı yapılmamış olup her iki alanda da istihkak müessesesinin “istihkak iddiası” adı ile anıldığı görülmektedir.

2004 sayılı İcra İflas Kanunu’nun⁴ 96. maddesinin 1. fıkrasına göre istihkak iddiası; borçlunun, elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak göstermesi ya da üçüncü bir kişinin bu malın kendisine ait olduğunu veya üzerinde rehin hakkı bulunduğunu iddia etmesidir.

Başka bir ifade ile istihkak iddiası; “Başka bir kişiye borçlu olan kimsedeki emanet malın icra yoluyla alacaklıya intikali veya haczi gibi bir durum hasıl olması takdirinde emanet sahibinin icraya konu mal hakkındaki işleme itiraz ve bu mülkiyet davasına istihkak iddiası denir”⁵

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, ister borçlunun ister üçüncü bir şahsın elinde olsun, haczedilen mallara karşı istihkak iddiası; hem takip sürecine dahil olma hem de hacze karşı koyabilmenin yoludur.

1.3- İstihkak Davasının Tanımı, Niteliği ve Türleri

1.3.1- İstihkak Davasının Tanımı ve Niteliği

Genel olarak, istihkak iddia edilen malların hacizden kurtarılması için başvurulana yola istihkak davası denilmektedir.⁶ 2004 sayılı Kanun’ un 96. maddesine göre ise, borçlu elinde haczedilen bir malda üçüncü kişinin kendi lehine veya borçlu tarafından üçüncü kişi lehine hak iddia edilmesi üzerine, mahcuz malı hacizden kurtarmak amacıyla üçüncü kişinin haciz alacaklıya karşı açtığı dava “istihkak davası” denilmektedir.

İstihkak davasında verilecek hüküm genel olarak, haciz tatbik edilen somut takip açısından sonuç doğurur. Bu nedenle istihkak davası bir takip hukuku davasıdır.⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’ nun 07.03.2007 T. ve 2997/21-111 E. 2007/109 K.⁸ sayılı kararına göre; hacizli mal üzerinde mülkiyet iddiasıyla alacaklıya karşı istihkak davası açan üçüncü kişinin, malın mülkiyetinin kendisine ait olduğunun tespitine ve bu gerekçeyle mal üzerindeki haczin kaldırılmasına karar verilmesini talep ettiği hükmüne varmıştır. Bu tanımdan da çıkarılacak olan, istihkak davasının bir tespit davası da olduğudur.

1.3.2- İstihkak Davasının Türleri

Türk Hukuk Sistemi’ nde, Türk Medeni Kanunu⁹ (md.683, md.638-639), 6183 Sayılı Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun¹⁰ (md.66-68) ve İcra ve İflas Kanunu’nda (md. 96-99) istihkak davası olarak adlandırılan davalar mevcuttur. İstihkak davaları mevzuatta yer alan konularına göre şu şekilde sınıflandırılabilir.¹¹

⁴ 19/6/1932 tarih ve 2128 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

⁵ Hüseyin ÖZCAN. *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*. 5. Baskı. Ankara. 1980. s.346.

⁶ Baki KURU. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*. 1. Baskı. İstanbul: Legal Yayınevi. 2016. s.266.

⁷ M. Kamil YILDIRIM, Nevhis DEREN YILDIRIM. *İcra İflas Hukuku*. 6. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları. 2015. s.177.

⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’ nun 07.03.2007 T. ve 2997/21-111 E. 2007/109 K. sayılı kararı.

⁹ 8/12/2001 tarih ve 24607 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

¹⁰ 28/7/1953 tarih ve 8469 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

¹¹ Mine Nur BOZDOĞAN. “6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”.

Vergi Sorunları Dergisi. Sayı:168. 2002. s.116.

Şekil 1: İstihkak Davalarının Tasnifi

Kaynak: "Mine Nur BOZDOĞAN. "6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi". Vergi Sorunları Dergisi. Sayı:168. 2002. s.116." künyeli makaleden yararlanarak tarafımızca tanzim edilmiştir.

Yasal veya atanmış bir mirasçının terekenin tamamını veya bir kısmını ya da terekeye dahil bir malı haksız olarak elinde bulunduran bu kişiye karşı, bunun geri verilmesini sağlamak amacıyla mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürerek açacağı davaya, *miras sebebiyle istihkak davası* denir. Bu dava ile davacı, miras hakkına dayanarak tereke mallarını haksız olarak elinde bulunduran davalıdan bunların geri verilmesini ister. Bu dava, zilyet olmayan mirasçının mirasçı olmayan zilyete karşı açtığı bir miras davasıdır.¹²

Türk Medeni Kanunu'na göre mülkiyet, eşya üzerinde, hukuk düzeninin çizdiği sınırlar içinde kalmak kaydıyla, en geniş yetkiler sağlayan bir aynî haktır. Yani mülkiyet hakkı, bu hakka sahip olan kişiye, hakka konu olan mal üzerinde yararlanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme hakkı vermektedir. Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesinde malikin tasarruf yetkisinin "hukuk düzeninin sınırları içinde" mevcut olduğu be-

lirtilmiş, mülkiyetin hiçbir sınır tanımayan, kendisine dokunulamayan bir hak sayılamayacağı ifade edilmiştir. Malikin eşya üzerindeki, mülkiyet hakkının üçüncü kişilere karşı korunması için malike ait bu yetkilerin yaptırımını olan, *istihkak(adi istihkak davası)* ve men'i müdahale davaları yine mezkur madde de düzenlenmiştir. Kanunda belirtilen bu davalarla, doğrudan doğruya mülkiyet hakkından doğan yetkilerin üçüncü kişilere karşı kullanılabilmesi olanağı sağlanmıştır. Malikin rızası dışında veya haklı bir neden bulunmadan eşyaya el koyan üçüncü kişiden bu eşyanın geri alınması istihkak davası ile sağlanmaktadır.¹³

İcra iflas Kanunu'nun 228. maddesine göre iflasın tasfiyesi aşamasında üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğine iflas idaresi karar verir. Bu şekilde iflastan doğan istihkak iddialarını barındıran davalara iflastan doğan istihkak davaları denilmektedir. Bu dava, iflas

¹² Fikret EREN. "Miras Sebebiyle İstihkak İddiası". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. Cilt:22. Sayı:3. 2016. s. 1045.

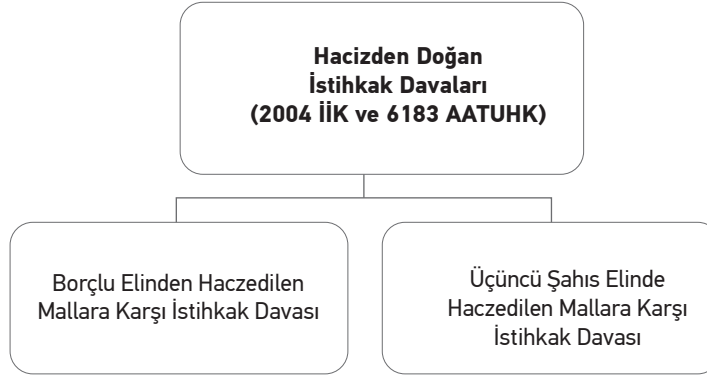
¹³ Selda GÜNEŞ CEYLAN. "Roma Hukuku'ndan Günümüze İstihkak Davası". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı:3. 1999. s.1.

masasındaki bir mal hakkında mülkiyet hakkına dayanılarak dava konusu edilebilir.¹⁴

Hacizden doğan istihkak davaları hem 2004 sayılı İcra İflas Kanununda hem de 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununda hüküm altına alınmıştır. Hacizden do-

ğan istihkak davaları, her iki kanunda da istihkak iddiasının konusunu oluşturan şeyin hangi tarafın elinde bulunduğu sonucuna göre sınıflandırılarak hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde belirlenen düzenlemeler, bir tablo halinde aşağıdaki gibi tasnif edilebilir:

Şekil 2: Hacizden Doğan İstihkak İddialarının Tasnifi

Kaynak: "Mine Nur BOZDOĞAN. "6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi". *Vergi Sorunları Dergisi*. Sayı:168. 2002. s.116." künyeli makaleden yararlanarak tarafımızca tanzim edilmiştir.

Haciz sırasında borçlu elinde bulunan mallara/haklara karşı borçlu haczedilecek malın/hakkın üçüncü şahsa ait olduğunu iddia edebileceği gibi, borçlu elindeki bu mala/hakka karşı istihkak iddiası üçüncü şahıs tarafından da gerçekleştirilebilir. Üçüncü şahıs elindeki malların/hakların haczedilmesi sırasında bu malın/hakkın borçluya ait olduğunu iddia eden tarafa karşı bunları elinde bulunduran üçüncü kişi istihkak iddiasında bulunmaktadır.

2- 6183 SAYILI KANUN AÇISINDAN HACİZDEN DOĞAN İSTİHKAK İDDİASI ve DAVASI

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü

Hakkında Kanun¹⁵ tasarısının gerekçesine göre amme hizmetlerinin devamlılığı esastır. Bu nedenle hizmetlerin karşılığını teşkil eden vergi, resim, harç ve bunun gibi amme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli kurallar dahilinde ve kısa zamanda tahsili mecburidir. Yine aynı gerekçe; kamu alacaklarının farklı mahiyet arz etmesi nedeniyle genel takip sisteminden ayrı, kolay, seri ve etkili bir takip sisteminin özel olarak tanzim edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.¹⁶

Bu bağlamda öncelikle amme alacağının kapsamını belirleyen kanun, daha sonra belirlenen amme alacağının korunması yöntemlerini açıklığa kavuşturmuştur. Son olarak da ödeme müddeti içinde ödenmeyen amme alacağı için

¹⁴ Mine Nur BOZDOĞAN. a.g.m. s.117.

¹⁵ 28.07.1953 tarih ve 8469 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.

¹⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı. "Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Tasarısının Gerekçesi". (https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekceler/6183/cilt_3_6183_sayili_kanun.pdf). Erişim tarihi: 10 Aralık 2019.

cebren tahsil yollarının neler olacağını tadadi olarak saymıştır.

6183 sayılı Kanuna göre, cebren tahsil;

- Amme borçlusu tahsil dairesine teminat göstermişse, teminatın paraya çevrilmesi veya kefilin takibi,
- Amme borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,
- Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflasının istenmesi,

yollarının birinin yerine getirilmesi ile tatbik olunur.

Ödeme emrinin tebliği ile başlayan cebren tahsil süreci, ödeme emrine istinaden borçlarını ödemeyen veya mal bildiriminde bulunmayanlar için bir sonraki aşama olan “mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarı” haciz ile devam eder.

6183 sayılı Kanunda amme borcunun zamanında ödenmemesi durumunda haczedilecekler arasında üçüncü şahıs elindeki bazı değerler de sayılmıştır. Amme alacağı nedeniyle üçüncü şahıs elinde bulunan ve borçluya ait olduğu iddiası ile haczedilen malların/hakların üçüncü şahıslara ait olma olasılığı mevcuttur. Bunun yanında, yine aynı saik ile borçlunun elinde bulunan mal ve hakların üçüncü şahsa ait olma olasılığı yine vardır.

Dolayısıyla, istihkak iddiasında bulunulmasının ön koşulu geçerli bir haciz işleminin mevcut olmasıdır. Geçerli bir haciz olmadan istihkak iddiasından vazgeçilemez. Danıştay 4. Dairesi vermiş olduğu 01.10.2001 tarih ve E.1998/2956, K.1999/858 sayılı kararında¹⁷ bir başkasının borcundan dolayı davacıya ait araca uygulanan haciz

işleminin hukuka aykırı olup olmadığının çözülme kavuşturulmadan istihkak iddiasına ilişkin ihtilafların adli yargının konusuna girmesinden bahisle vergi mahkemesinin davayı görev yönünden reddetmesini uygun bulmamıştır.

6183 sayılı Kanun, her ne kadar amme alacağının kamu hizmetlerinin karşılığı olduğundan bahisle idareye ayrıcalıklı tahsil usulü ihdas etmiş olsa da aynı zamanda kamu ayrıcalığı ile donatılmış idare karşısında borçluların ve üçüncü şahısların mal ve haklarını koruyabilmek adına bu ayrıcalığa bir sınır da getirmiştir. İşte 6183 sayılı Kanunun 66 ve 67. maddeleri tam da bu cümleden doğmaktadır.

2.1- Borçlu Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiaları (6183 Md. 66)

6183 sayılı Kanunun 66. maddesi “Borçlu Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiaları” başlığı ile düzenlenmiştir. Madde metninde, borçlu elinde haczedilen mallara karşı kimlerin istihkak iddiasında bulunabileceği, istihkak iddiasının konusunun neler olabileceği, istihkak iddiasına karşı tarafların hangi süre ile neler yapabileceği ve bu durumda istihkak iddiaları için dava açma süresi ve süresinde dava açılmaz ise sonucun ne olacağı yönünde düzenlemelere yer verilmiştir.

2.1.1- Borçlu Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiasında Bulunabilecekler

6183 sayılı Kanunun 66. maddesine göre; haciz sırasında borçlu, elinde bulunan malı üçüncü bir şahsın mülkü veya rehni olarak gösterebilir veya üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edilebilir. Bunların dışında dördüncü bir kişinin üçüncü bir kişinin mülkiyet veya rehin hakkını ileri sürmesi söz konusu değildir.

¹⁷ Danıştay 4. Dairesi. 01.10.2001 Tarih ve E.1998/2956, K.1999/858 Sayılı Kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

İstihkak iddiasında bulunan kişi aynı aileden- se bu iddia geçerli olmaz ve haczin borçlu hazır bulunmadan yapılmış olması durumunda borçlu tarafından aynı tarihte öğrenildiği anlamına gelir.¹⁸ Ancak Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu 23.11.1978 tarih ve E. 1978/2232, K.1978/2228 sayılı kararın¹⁹ gerekçesinde borçlu ve borçlunun kanuni mirasçılarının, elinde bulunan bir malı üçüncü şahsın mülkü olarak göstermeleri halinde haczi yapan memurun bunu haciz zaptına geçirmek mecburiyetinde olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu içtihatı göre, borçlunun kanuni mirasçıları da haczedilen bir malın üçüncü şahsın mülkü olduğu yönünde istihkak iddiasında bulunabilecektir.

2.1.2- Borçlu Elinde Haczedilen Mallara Karşı Bulunulan İstihkak İddiasının Konusu

6183 sayılı Kanunun 66. maddesinde (67. madde için de geçerlidir.); kamu alacağı için haczedilecek mal üzerinde üçüncü kişi tarafından veya üçüncü kişi adına borçlu tarafından ileri sürülebilecek haklar, mülkiyet hakkı ve rehin hakkı olarak sayılmıştır.

Mezkur kanun lafzında mülkiyet hakkı ve rehin hakkı “gibi, vs.” ifadelerine yer verilmediğinden, mevzuatı sert yorumlayanlar istihkak iddiasının konusunun sınırını haczedilecek mal üzerindeki mülkiyet hakkı ve rehin hakkı ile sınırlı tutmayı benimsemişlerdir. Ancak, birçok yazar bu yazım şeklinin istihkak iddiasının konusunun bu şekilde belirlenmiş olmasını sınırlayıcı bir neden görmeyip aksine kanun koyucunun lafzı bu

şekilde oluşturarak örnekleme yolu ile anlatımı tercih ettiğini savunmaktadır. İntifa hakkı, hapis hakkı, sükna hakkı, şuf’ a, iştira ve vefa hakları da istihkak iddialarının konusunu oluşturabilir.²⁰ Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’ nun 12.02.1996 tarih ve 76/4 sayılı kararında²¹ tapuya şerh verilen kişisel hakların, diğer aynı hakların, mülkiyeti muhafaza kaydına dayanan hakların, alacak haklarının istihkak iddiasının konusunu oluşturabileceği yönünde kararı mevcuttur.

2.1.3- Borçlu Elinde Haczedilen Mallara Karşı Bulunulan İstihkak İddiasının Usulü

6183 sayılı Kanunun 66. maddesinde yer alan hükümlere göre, borçlu elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları haczi yapan memur tarafından haciz zaptına geçirilir. Bu husus; iddia borçlu tarafından yapılmış ise üçüncü şahsa, üçüncü şahıs tarafından yapılmış ise borçluya bildirilir.

Bu şekilde var olan istihkak iddiaları yazılı ve sözlü olarak ileri sürülebilir. Sözlü istihkak iddiası, haciz sırasında hazır bulunan borçlu veya üçüncü kişinin beyanı üzerine haciz memurunca haciz tutanağına yazılmak suretiyle yapılmaktadır. Yazılı istihkak iddiası ise, borçlu ve üçüncü kişinin haciz sırasında hazır bulunmamaları halinde haciz yapıldığı tarihten itibaren 7 gün içinde tahsil dairesine karşı ileri sürülebilir.²²

İstihkak iddiasının zapta geçirilmesi zorunludur. Çünkü bu husus, istihkak iddiasında bulunulup bulunulmadığının ispatıdır. Aynı zamanda istihkak iddialarının zapta geçirilmesi istihkak iddialarına karşı itiraz süresinin de başlangıcı mahiyetindedir.²³

¹⁸ Kazım YILMAZ. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması. 1. Baskı. İstanbul: Bilnet Matbaacılık. 2015. s. 682.

¹⁹ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 23.11.1978 tarih ve E. 1978/2232, K.1978/2228 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

²⁰ Binnur ÇELİK. Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku (Kamu İcra Hukuku). 3. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2018. s. 223.

²¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. 12.01.1966 tarih ve 76/4 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

²² Adnan GERÇEK. Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku. 5. Baskı. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım. 2017. s. 259.

²³ Kazım YILMAZ. a.g.e. s.684.

Mezkur Kanun'un 66. maddesinin devam eden hükümlerine göre tahsil dairesi haciz zaptını aldığı tarihten itibaren 7 gün içinde iddiaı reddetmediği takdirde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Ve benzer şekilde üçüncü şahıs, haciz zaptının kendisine tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmediği müddetçe istihkak iddiası dinlenmeyecektir. Nitekim Danıştay 4. Dairesinin 27.10.1989 tarih ve E.1987/3145, K:1989/3725 sayılı kararına²⁴ göre, davacının kesinleşen vergi borcundan dolayı eşine ait otomobile haciz konulması sırasında el konulan trafik ruhsatnamesinde üçüncü şahıs adına mülkiyeti sınırlandırıcı bir kayıt bulunmasından ötürü, borçlunun eşine tebligat yapılmaksızın haczin kesinleştiğinden söz edilemeyecektir. Üçüncü kişinin 7 günlük süre içerisinde istihkak iddiasını tahsil dairesine bildirmemesinin sonucu, bu tarihten itibaren yapılacak istihkak iddiasının dinlenmemesidir ve dolayısıyla; bu malın haczinde hukuki bir engel kalmamıştır. Danıştay 4. Dairesi, 10.04.1997 tarih ve E.1996/4964, K:1997/1197 sayılı kararında²⁵ 7 günlük süre içinde ileri sürülmeyen istihkak iddiasının incelenemeyeceği yönünde hükmettiği görülür.

Haciz tutanağı kendisine gelen tahsil dairesi 7 gün içinde, iddia hakkında, olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır. Tahsil dairesi eğer bu süre içinde istihkak iddiasına yanıt vermez ise, istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır.²⁶ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 25.10.2002 tarih ve E.2002/2018, K.2002/374 sayılı kararı incelendiğinde, istihkak iddiası alacaklı amme dairesince 7 gün içinde cevaplandırmadığından alacaklı amme idaresinin istihkak iddiasını kabul etmiş

sayılacağından üçüncü kişiye ait malın haczinin yapılamayacağı şeklinde hükmettiği görülür.²⁷

2.2- Üçüncü Şahıs Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiaları (6183 Md. 67)

6183 sayılı Kanunun 67. maddesi "Üçüncü Şahıs Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiaları" başlığı ile düzenlenmiştir. Madde metninde, haczedilen malın borçlunun değil de mal üzerinde mülkiyet ve rehin hakkı iddia eden üçüncü kişinin elinde olması durumunda bu istihkak iddiasına karşı yapılacak işlemler ile borçlu ile birlikte ikamet etmekte olanların istihkak iddialarının sonucu hüküm altına alınmıştır.

2.2.1- Üçüncü Şahıs Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiasında Bulunabilecekler

Haczedilen mal, borçlunun elinde olabileceği gibi üçüncü bir kişinin elinde de olabilir. Kural olarak, haciz memuru borçlunun elinde olmakla birlikte, borçluya ait olduğuna kanaat getirdiği bir mala haciz uygulama yetkisine haizdir. Elindeki mal haczedilirken, üçüncü kişi eğer malın kendisine ait olduğu şeklinde bir istihkak iddiasında bulunmaz ise haciz yapılmaktadır.²⁸

Ancak, alacaklı amme idaresince borçluya ait olduğu iddiası ile üçüncü şahsın elinde bulunan malların haczedilmesi sırasında üçüncü şahıs söz konusu mal üzerinde rehin veya mülkiyet hakkı gibi bir hak iddiasında bulunabilir. 6183 sayılı Kanunun 67. maddesine göre bu durumda istihkak iddiasında bulunabilecek kişi, hacze konu malı elinde bulunduran üçüncü kişidir.

²⁴ Danıştay 4. Dairesi. 27.10.1989 tarih ve E.1987/3145, K:1989/3725 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

²⁵ Danıştay 4. Dairesi. 10.04.1997 tarih ve E.1996/4964, K:1997/1197 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

²⁶ Turgut CANDAN. *Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun*. 4. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınevi. 2018. s.405.

²⁷ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu. 25.10.2002 tarih ve E.2002/2018, K.2002/374 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

²⁸ Adnan GERÇEK. a.g.e. s. 261.

2.2.2- Üçüncü Şahıs Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiasının Konusu ve Usulü

6183 sayılı Kanun'un hem 66. hem de 67. maddelerinde düzenlenmiş olan istihkak iddialarının konusu aynıdır. İstihkak iddiasında bulunulabilecek konuların kanun lafzında yer alan mülkiyet ve rehin hakkı ile sınırlı olup olmadığının tartışması her iki madde için de caridir.

Malı elinde bulunduranın mülkiyet ve rehin hakkı olduğu iddiası haciz tutanağına geçirilmek zorundadır. Tahsil dairesi, bu durumu kendisinin malın borçluya ait olduğu iddiası ile birlikte alacaklı amme idaresine bildirir. Alacaklı amme idaresi bildirme tarihinden itibaren 15 gün içinde bu iddiaya karşı dava açmak mecburiyetindedir.

Üçüncü kişi elinde haczedilen mallara karşı üçüncü kişi tarafından gündeme getirilen istihkak iddiası için itiraz külfetinin idareye getirilmiş olmasının nedeni zilyetliğin mülkiyete karine olarak kabul edilmesidir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun²⁹ 973. maddesine göre bir şey üzerinde fiili hakimiyeti bulunan kimse, onun zilyedir. Mülkiyet hakkının korunabilmesi, her gerçek veya tüzel kişinin "zilyetliğinin" dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olması ile mümkündür.³⁰ Danıştay 3. Dairesinin 21.04.1998 tarih ve E.1987/597, K.1998/1321 sayılı kararında³¹ üçüncü şahsın noter kati sözleşmesi ile satın aldığı ancak trafik sicilinde adına henüz tescil yapılmamış araç üzerine aracın satıcısının vergi borçları nedeniyle haciz uygulanması nedeniyle mülkiyet iddiasında bulunan 3. şahsın iddiasını haciz zaptına geçirmeden ve bu iddiaya karşı 15 gün içinde dava açmayan idarenin üçün-

cü şahsın istihkak iddiasını kabul etmiş olduğu yönünde açıklamalar mevcuttur.

2.2.3- Üçüncü Şahıs Elinde Haczedilen Mallara Karşı İstihkak İddiasının Üçüncü Şahsın Amme Borçlusu ile İkamet Etmesi Durumunda Değerlendirilmesi

6183 sayılı Kanunun 67. maddesinin 2. fıkrasında borçlu ile ikamet edenlerin istihkak iddiasında bulunmaları durumunda malın borçlunun elinde sayılacağı yönünde düzenleme mevcuttur. 6183 sayılı Kanunun gerekçesi³² incelendiğinde bu hüküm alacaklı amme idaresini, dava açarak mal üzerindeki istihkak iddiasının ispat külfetinden kurtarmak maksadıyla getirildiği görülür. Çünkü borçlunun ikametgahında haczedilen bir mal üzerinde bir başkasının istihkak iddiasının aksini ispat etmek kamu idaresi açısından oldukça güçtür. Oysa borçlu ile ikamet eden üçüncü şahıs haczedilecek mal üzerinde hak sahibi ise bunu kendisi mala tamamen yabancı olan kamu idaresinden daha kolay bir şekilde ispat edebilir ve bu nedenle böyle bir durumda ispat külfeti üçüncü şahsa yüklenmiştir.

Madde metni ve madde metninin gerekçesi ile birlikte incelendiğinde, zilyetliğin mülkiyete karine olarak kabul edilerek üçüncü şahsın elinde borçluya ait olduğu iddiası ile haczedilecek mallara karşı malı elinde bulunduran üçüncü kişi tarafından ileri sürülecek istihkak iddiası, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin borçlu ile birlikte ikamet ediyor olmaması halinde, uygulanabilir niteliktedir. Eğer, istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi, kamu borçlusu ile birlikte ikamet ediyor ise, istihkak iddiası hakkında, mal

²⁹ 08.12.2001 tarih ve 24607 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.

³⁰ Betül ÖZLÜK. "Mülkiyet ve Zilyetlik Üzerine Düşünceler". Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt:27. Sayı:1. 2019. s. 146.

³¹ Danıştay 3. Dairesi. 21.04.1998 tarih ve E.1987/597, K.1998/1321 sayılı kararı. (Lebib Yalın, MEVBANK)

³² Gelir İdaresi Başkanlığı. "Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Tasarısının Gerekçesi". (https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekceler/6183/cilt_3_6183_sayili_kanun.pdf). Erişim tarihi: 14 Aralık 2019.

borçlunun elinde kabul edilir ve 6183 sayılı Kanunun 66. maddesindeki hükmü cari olur.³³

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun aile hukuku kısmında hüküm altına alınmış olan mal ortaklığı rejimini benimseyen eşlerden birinin borcundan dolayı ortak mallara haciz konulması gereği durumunda mezkur kanununa göre 6183 sayılı Kanunun özel kanun niteliği taşıması hasebiyle birlikte ikamet etme nedeniyle evde haczedilen mallar borçlunun evinde haczedilen mallar olarak kabul edilecektir. Ancak mal ayrılığı rejimini kabul etmiş olan ailelerde ise bu durumun dikkate alınarak istihkak iddialarının sonuçlandırılması gerekmektedir.³⁴ Danıştay 4. Dairesinin 13.09.1985 tarih ve E:1985/1833, K:1985/2108 sayılı kararında³⁵ karı koca arasında geçerli mal rejiminin istihkak iddiasına esas mülkiyet hakkının durumunu da etkilemesi nedeni ile, bu konudaki iddianın adli yargı yerinde açılacak istihkak davasında incelenebileceği hüküm altına alınmıştır.

2.3- İstihkak Davaları

İstihkak davası açma yükü; borçlu elinde haczedilen mallara ilgili olarak istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiye (6183 AATUHK Md. 66/3), üçüncü kişi elinde haczedilen mallarla ilgili olarak istihkak iddiasını kabul etmeyen kamu idaresine (6183 AATUHK Md. 67/1) düşmektedir.³⁶

İstihkak iddiası tahsil dairesince kabul edilmeyen veya iddiasına borçlu tarafından itiraz edilen üçüncü kişi, iddiasında ısrarlı ise; tahsil dairesinin durumu kendisine bildirdiği tarihten itibaren istihkak davası açmak mecburiyetindedir.

Belirtmek gerekir ki; üçüncü şahsın istihkak iddiasını kabul etmeyen alacaklı amme idaresinin, durumu kendisine bildirildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde açması gereken davanın türü 6183 sayılı Kanun'un 24. maddesinde Adli Yargı Düzenine mensup mahkemelerde açılması öngörülen iptal davasıdır.³⁷ Bu görüşün aksine hem üçüncü kişinin hem de alacaklı amme idaresinin açtığı davayı istihkak davası olarak kabul eden görüşler de mevcuttur.³⁸ Danıştay 3. Dairesinin 21.04.1998 tarih ve E.1997/597, K:1998/1321 sayılı kararında yer aldığı üzere davacının hacze konu edilen araç üzerinde mülkiyet iddiasında bulunmasına karşın, vergi dairesi müdürlüğünce bu bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde dava açılmadığı sabit bulunduğundan mülkiyet iddiası idarece kabul edilmiş sayılır.

2.3.1- İstihkak Davalarında Yetkili ve Görevli Mahkeme

6183 sayılı Kanun 68. maddesinin 1. fıkrasına göre istihkak davalarına bakmaya haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu mahal mahkemesi yetkilidir. Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği'ne göre; borçlu, üçüncü şahıs veya alacaklı amme idarelerince anılan maddelere göre açılacak davalara bakmaya, haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu yer sulh hukuk/asliye hukuk mahkemeleri görevlidir.³⁹ İstihkak davalarına bakmaya yetkili mahkemenin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken husus, alacaklı amme idaresinin veya tahsil dairesinin bulunduğu yerin değil haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu yerin mahal mahkemesinin davaya bakmaya yetkili olduğudur.

³³ Turgut CANDAN. a.g.e. s. 407.

³⁴ Kazım YILMAZ. a.g.e. s. 693.

³⁵ Danıştay 4. Dairesi. 13.09.1985 tarih ve E:1985/1833, K:1985/2108 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

³⁶ Yusuf KARAKOÇ. *Kamu İcra Hukuku*. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları. 2016. s. 185.

³⁷ Turgut CANDAN. a.g.e. s. 407.

³⁸ Yusuf KARAKOÇ. a.g.e. s.185.

³⁹ Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği. (30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)

İstihkak davası, adli yargı düzenine mensup mahkemelerde görülür. Nitekim, Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün vermiş olduğu 23.10.2000 tarih ve E:2000/46, K:2000/46 sayılı kararında⁴⁰ vergi borçlusunun işyerinde haczedilen menkul mallar üzerindeki istihkak iddiası vergi idaresince reddedilen üçüncü kişinin açacağı istihkak davasının, mülkiyet hukuku hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir. Danıştay 7. Dairesinin 13.10.2005 tarih ve E:2002/1358, K:2005/2434 sayılı kararında⁴¹ hacizli oto satın alan kişinin otonun üzerindeki haczin kaldırılması isteğinin istihkak iddiası olduğu; davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği yönünde hüküm verdiği görülür.

Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 20.05.1992 tarih ve E:1992/2484, K:1992/2665 sayılı kararı⁴² 6183 sayılı Kanun'un 68/1. maddesinin hukuk düzenindeki yerini tespit eder niteliktedir. Bu karara göre; 6183 sayılı Kanun'un 68/1. maddesinde geçen mahkeme sözcüğü davanın miktar ve değerine göre, görevli mahkemenin Sulh Hukuk veya Asliye Hukuk mahkemelerinden hangisinin olduğunu belirlemektedir. Sonradan çıkan 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6/1. maddesinde Vergi Mahkemeleri 6183 sayılı Kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları çözümler demekte ise de, bu yasa genel bir yasa olup, 6183 sayılı Kanun özel nitelikte bir yasa ve mezkur kanunun 68/1. maddesindeki yetki de özel nitelikte bulunduğundan genel nitelikteki bir yasa ve genel yetki 6183 sayılı Kanun'dan doğan istihkak iddialarında uygulanmayacaktır. Zira, benzeri durumlarda, özel nitelikteki yasa ve bundan kaynaklanan

yetkinin uygulanacağı hukukun yerleşmiş ve uygulana gelmiş olan bir kuralıdır. Ve son olarak, sonradan çıkartılan genel nitelikte olan 2576 sayılı Kanun, 6183 sayılı özel nitelikteki yasanın 68. maddesindeki özel yetkiyi kaldırmamıştır.

Tüm bu açıklamaların yanında Danıştay Dava Daireleri Kurulu'nun istihkak iddiasını içeren davalara da baktığı görülür. Danıştay 4. Dairesinin 27.11.1998 tarih ve E:1998/1854, K:1998/4648 sayılı kararında⁴³ noter senedi ile alınmış olan taşıta, taşıtın eski malikinin vergi borcunun tahsili amacıyla konulan haciz işleminin iptali istemiyle açılan dava da yeni malikin menfaatinin bulunduğu yönünde hüküm verdiği görülür.

2.3.2- İstihkak Davalarında Yargılama Usulü

6183 sayılı Kanun'un 68/1. maddesine göre; istihkak davaları diğer işlere öncelikli olarak görülür.

Kural olarak istihkak davası açmak cebren tahsil sürecini durdurmaz.⁴⁴ Ancak 6183 sayılı Kanunun 68/2. maddesine göre; davacı takibin ertelenmesini mahkemeden isteyebilir. Mahkeme, mevcut delillerin mahiyetlerinin davacının haklı olabileceğini göstermesi halinde, davacıdan, olası zararları karşılamaya yetecek miktarda, teminat alınmak suretiyle, takibin ertelenmesine karar verebilir. Bu durumda, amme borçlusunun diğer malları amme alacağını karşılamaya yetmiyor olsa dahi, üzerinde istihkak iddiasında bulunan mal paraya çevrilmez. Teminatın, 6183 sayılı Kanunun 10 ve 11. maddelerine uygun olarak belirlenmesi gerekir.⁴⁵ Takibin tehirinin talep edilmesi durumunda gerekli şartlar sağlanmış olsa dahi mahkeme davanın tehirine

⁴⁰ Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü. 23.10.2000 tarih ve E:2000/46, K:2000/46 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

⁴¹ Danıştay 7. Dairesi. 13.10.2005 tarih ve E:2002/1358, K:2005/2434 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

⁴² Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 20.05.1992 tarih ve E:1992/2484, K:1992/2665 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

⁴³ Danıştay 4. Dairesi. 27.11.1998 tarih ve E:1998/1854, K:1998/4648 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

⁴⁴ Kazım YILMAZ. a.g.e. s. 701.

⁴⁵ Turgut CANDAN. a.g.e. s. 411.

karar vermek mecburiyetinde değildir. Mezkur maddenin lafzında yer alan “verebilir” ifadesi, istihkak davasına bakan mahkemeye takdir hakkı tanımaktadır.

6183 sayılı Kanunun 68. maddesinin 3. fıkrasında ise istihkak davasında takibin tehirine karar verilir ve neticede dava reddolunursa, davaya konu hacizli malın değerinin %10’u tutarında tazminata hükmolunacağı düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenlemeden anlaşılabileceği üzere %10’luk tazminata hükmolunabilmesi için hem davanın tehir edilmiş olması hem de davanın reddedilmesi şartlarının ikisinin de aynı anda gerçekleşmesi gerekmektedir.

Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği’nde yer alan açıklamalara göre; mahkeme kararlarında gerekli şartlar olduğu halde %10’luk tazminata hükmolunmamış olunması durumunda alacaklı amme idarelerinin yetkili birimlerince temyiz yoluna başvurulur. Nitekim, Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 25.05.1979 tarih ve E:1979/1146, K:1979/1291 sayılı kararı⁴⁶, 6183 sayılı Kanun’ a dayanılarak açılan istihkak davasında icra takibinin tehirine karar verilmiş ve sonuçta dava reddolunmuş olduğundan hazine avukatının tazminat taleplerini vurgulayan temyiz başvurusu kanun hükmünün uygulanarak hacizli malın %10’ u tutarında hazineye tazminat ödenmesi yönündedir.

Mahkemece hükmolunan %10’luk tazminatın takip ve tahsiline de ödeme emrinin tebliği suretiyle başlanır ve bu tazminata, süresinde ödenmemesi halinde gecikme zammı tatbik edilmez.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

6183 sayılı Kanunun 66, 67 ve 68. maddelerinde genel haliyle haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları düzenlemeleri temelde mülkiyet hakkını barındırır. Çünkü bu maddelerde id-

dia edilen şey amme borcunun olmadığı, sona erdiği veya zamanaşımına uğradığı yönünde bir iddia değildir ve zaten iddiayı öne süren de amme borçlusu değildir. Bu nedenle, istihkak iddiaları ve sonucunda istihkak davaları, adli yargı yerinin görev ve yetki alanına girmektedir. 6183 sayılı Kanunun ilgili hükümleri ise miktarına göre sulh veya asliye hukuk mahkemelerinde görülecek istihkak davalarında uygulanacak mevzuat değerini taşımaktadır.

6183 sayılı Kanunun hem 66 hem de 67. maddelerine göre istihkak iddiasının konusu rehin ve mülkiyet hakkıdır. Kanun lafzında yer alan bu düzenleme neticesinde, istihkak iddiasının konusunun yalnızca rehin ve mülkiyet hakkı ile sınırlı olduğu yönünde görüşler mevcuttur. Bu görüşün aksini savunan ve doktrinde de kabul gören görüş, kanun koyucu bu şekilde hüküm koyarak örnekleme yolunu seçtiğinden istihkak iddialarının konusunun rehin ve mülkiyet hakkı ile sınırlı olmadığı yönündedir. Gerek maddi hukukta gerekse şekli hukukta kanun koyucu, ileride ortaya çıkması muhtemel olan ve bugünden öngörülemeyen ilgili düzenlemelerin konusunu teşkil eden olayları “ve bunun gibi”, “gibi”, “benzer” ifadeleri ile kanuni sınırlar içine almaktadır. 6183 sayılı Kanunun sayılan maddelerinde “rehin, mülkiyet ve bunun gibi” şeklinde bir ifade yer almadığından istihkak iddiasının konusunun rehin ve mülkiyet hakkı ile sınırlı olduğunun kabulü mümkündür. Ancak, 6183 sayılı Kanunun haciz başlıklı 62. maddesi borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarda tahsil dairesince haczolunabileceği hükmünü içermektedir. Borçlunun amme borçlarından dolayı hem kendi elinde hem de üçüncü şahısların elinde olan

⁴⁶ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 25.05.1979 tarih ve E:1979/1146, K:1979/1291 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

menkul, gayrimenkul, alacak ve hakları hacze konu edilebiliyorken, borçlunun ve üçüncü şahsın istihkak iddialarının rehin ve mülkiyet hakkı ile sınırlı tutulması adaletsizliğe neden olacaktır. Ve bu nedenle, doktrinde savunulan görüşün kabulü gerekir.

6183 sayılı Kanunun 66. maddesine göre; haciz zaptına geçirilen istihkak iddiası, iddia borçlu tarafından yapılmış ise üçüncü şahsa, üçüncü şahıs tarafından yapılmış ise borçluya bildirilir. İlgili maddede; üçüncü şahsın tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmediği takdirde istihkak iddiasının dinlenmeyeceği düzenlenmiş olmasına rağmen, borçluya yapılan tebligata karşı borçlunun bu iddiaya itiraz edip edemeyeceği ve edebilecekse ne kadar sürede itiraz edebileceği düzenlemelerine yer verilmemiştir. Literatürde, üçüncü şahsa verilen 7 günlük itiraz süresinin aynen borçlu içinde kabul edilebileceği yönünde görüşler mevcuttur. Ancak, nasıl ki üçüncü şahsın itirazı için 7 günlük bir kanuni süre mevcut ise borçlu için de itiraz edebileceği süreyi belirleyen kanuni bir düzenlemenin olması şarttır. Bu nedenle ilgili eksikliğin, tarafların haklarının eşit kılınabilmesi için, kanun koyucu tarafından tamamlanması elzemdir.

6183 sayılı Kanunun 67. maddesinde yer alan düzenlemede; üçüncü şahıs, elinde bulunan mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia ediyor ise, zilyetliğin mülkiyete karine teşkil ettiği kabul görür. Alacaklı amme idaresi bu durumun aksini iddia ediyorsa yani üçüncü şahsın elinde olan malın borçluya ait olduğunu savunuyor ise bu hususu ispat etmek mecburiyetindedir. Bu nedenle üçüncü şahsın istihkak iddiası haczi yapan memur tarafından haciz zaptına geçirilir ve alacaklı amme idaresi durumun kendisine bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde dava açmadığı müddetçe bu istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Alacaklı amme idaresinin bu sebeple açacağı davanın niteliği hakkında farklı görüşler mevcuttur. Görüşlerin bir kısmı bu davayı istihkak davası

olarak nitelendirirken diğer kısmı ise 6183 sayılı Kanunun 24. maddesinde hüküm altına alınan iptal davası olarak nitelendirmektedir. 6183 sayılı Kanunun 24. maddesinde yer alan iptal davasının konusunu hükümsüz sayılacak tasarruflar (ivazsız intikal ve hükümsüz sayılacak diğer tasarruflar) oluşturmaktadır. Bu nedenle, mezkur maddede yer alan sebep ile alacaklı amme idaresi tarafından açılacak davanın adı istihkak davasıdır.

6183 sayılı Kanunun 68/3. maddesine göre; istihkak davası üzerine davanın tehirine karar verilmiş olup da neticede dava reddolunursa, dava konusunu teşkil eden mahcuz malın değerinin %10'u tutarında tazminata hükmolunacaktır. Gerekli şartlar olduğu halde, %10'luk tazminata hükmetmeyen ilk derece mahkemesinin kararı alacaklı amme idaresi tarafından üst yargıya taşınmaktadır. Mezkur maddede, istihkak davalarına bakmaya haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu yer mahkemesi yetkili kılınmış olmasına karşın, gerekli şartlar olduğu halde %10'luk tazminata hükmedilmemesi kararının üst yargıya taşınmasının alacaklı amme idaresi tarafından yapılacak olması amme alacağının tahsili açısından yürütülen yargı sürecinde çok başlılığa neden olmaktadır. Bu sebeple, haczi yapan tahsil dairelerinin de bahsi geçen mesele için üst yargıya başvurabileceği hususunun kabulü gerekir.

İstihkak davasının açılmış olması cebri icranın yürütülmesini kendiliğinden durdurmaz. 6183 sayılı Kanunun 68/2. maddesine göre davacı cebri icranın durdurulmasını mahkemeden talep edebilir. Mahkeme mevcut delillerin mahiyetine göre ve muhtemel zarara karşı yeterli teminat almak suretiyle cebri icranın durdurulmasına hükmedebilir. Mezkur Kanunun 68/3. maddesine göre ise, dava konusu mahcuz malın değerinin %10' u kadar tazminata hükmedilebilmesi için hem cebri icranın durdurulmuş olması hem de netice de davanın reddolunması gerekmektedir. Eğer mahkeme, takibin ertelenmesine karar vermiş ise bu

karar davacının talebinin haklı görüldüğü ve bu haklılığın hukuki ve maddi dayanaklarının olduğu anlamına gelir. Bu durumda yargılamanın sonucunda davanın reddedilerek davacının tazminata mahkum edilmesi ve aynı zamanda mahkeme cebri icranın durdurulması yönünde hatalı karar vermiş ise bu hatalı karardan davacının sorumlu tutulması davacının mülkiyet hakkına müdahaledir. Bu nedenle bahsi geçen tazminat uygulamasının gözden geçirilerek ya daha objektif kriterlere bağlanması ya da tamamen kaldırılması uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- BOZDOĞAN, M. (2002). "6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi". Vergi Sorunları Dergisi. Sayı:168.
- CANDAN, T. (2018). "Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun". 4. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- CEYLAN, S. (1999). "Roma Hukuku'ndan Günümüze İstihkak Davası". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı:3.
- ÇELİK, B. (2018). *Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku (Kamu İcra Hukuku)*. 3. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- EREN, F. (2016). "Miras Sebebiyle İstihkak İddiası". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. Cilt:22. Sayı:3.
- GERÇEK, A. (2017). *Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku*. 5. Baskı. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- KARAKOÇ, Y. (2016). *Kamu İcra Hukuku*. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları.
- KURU, B. (2016). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*. 1. Baskı. İstanbul: Legal Yayınevi.
- ÖZCAN, H. (1980). *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*. 5. Baskı. Ankara.
- ÖZLÜK. B. (2019). "Mülkiyet ve Zilyetlik Üzerine Düşünceler". Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt:27. Sayı:1.
- PEKCANITEZ, H., ATALAY, O., SUNGURTEKİN, ÖZKAN, M. ve ÖZEKES, M. (2013). *İcra ve İflas Hukuku*. 11.Baskı. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu. (<https://sozluk.gov.tr/>). Erişim tarihi:07 Aralık 2019.
- Türkiye Adalet Bakanlığı. (<http://www.sozluk.adalet.gov.tr/istihkak>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
- YILDIRIM, N. YILDIRIM, K. (2015). *İcra İflas Hukuku*. 6. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- YILMAZ, K. (2015). *6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması*. 1. Baskı. İstanbul: Bilnet Matbaacılık.
- 2004 sayılı İcra İflas Kanunu (19/6/1932 tarih ve 2128 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)
- 4721 Türk Medeni Kanunu (8/12/2001 tarih ve 24607 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)
- 6183 Sayılı Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu (28/7/1953 tarih ve 8469 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)
- Gelir İdaresi Başkanlığı. "Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Tasarısının Gerekçesi". (https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekciler/6183/cilt_3_6183_sayili_kanun.pdf). Erişim tarihi: 10 Aralık 2019.
- Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği. (30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.)
- Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü. 23.10.2000 tarih ve E:2000/46, K:2000/46 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu. 25.10.2002 tarih ve E.2002/2018, K.2002/374 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)

- Danıştay 3. Dairesi. 21.04.1998 tarih ve E.1987/597, K.1998/1321 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 4. Dairesi. 01.10.2001 Tarih ve E.1998/2956, K.1999/858 Sayılı Kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 4. Dairesi. 27.10.1989 tarih ve E.1987/3145, K:1989/3725 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 4. Dairesi. 10.04.1997 tarih ve E.1996/4964, K:1997/1197 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 4. Dairesi. 13.09.1985 tarih ve E:1985/1833, K:1985/2108 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 4. Dairesi. 27.11.1998 tarih ve E:1998/1854, K:1998/4648 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Danıştay 7. Dairesi. 13.10.2005 tarih ve E:2002/1358, K:2005/2434 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. 07.03.2007 T. ve 2997/21-111 E. 2007/109 K. sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. 12.01.1966 tarih ve 76/4 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 20.05.1992 tarih ve E:1992/2484, K:1992/2665 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 23.11.1978 tarih ve E. 1978/2232, K.1978/2228 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)
- Yargıtay 15. Hukuk Dairesi. 25.05.1979 tarih ve E:1979/1146, K:1979/1291 sayılı kararı. (Lebib Yalkın, MEVBANK)